२७४८

श्रीजयति.

अथ

श्रीसुबोधचन्द्रिका,

प्रथम दर्शन.

श्री कृष्ण शर्म्मा.

"बाल केळवणी रीति-प्रथम दर्शन" कर्त्ता

प्रणीत.

कामंक्रोधंलोभंमोहंत्यक्त्वात्मानंपश्यहिकोहं ।

आत्मज्ञानविहीनामूढास्तेपच्यंतेनरकनिगूढाः ॥

राज्यनगर.

युनाइटेड प्रिन्टिङ्ग् प्रेस.

श्रीर्जयति. २७४२

अथ

श्रीसुबोधचन्द्रिका.

प्रथम कला.

श्री कृष्ण शर्म्मा

"बाल केळवणी रीति–प्रथम दर्शन" कर्त्ता

प्रणीत.

कामंक्रोधंलोभंमोहंत्यत्कात्मानंपश्यहिकोहं ।

आत्मज्ञानविहीनामूढास्तेपच्यंतेनरकनिगूढः ॥

राज्यनगर.

युनाइटेड प्रिन्टिङ्ग् प्रेस.

२८४९

अथ प्रस्तावना.

नरत्वंदुर्लभंलोकेविद्यातत्रसुदुर्लभा ।
कवित्वंदुर्लभंतत्रशक्तिस्तत्रापिदुर्लभा ॥

आ लोकमां नर देह प्राप्त थवो दुर्लभ छे, नर देह प्राप्त थया छतां विद्या प्राप्त थवी दुर्लभ छे, विद्या प्राप्त थया छतां कवित्व प्राप्त थवुं दुर्लभ छे, एटलुं छतां तेमां वळी (स्वाभाविक सारी) शक्ति प्राप्त थवी दुर्लभ छे.

कविता करवी ए एवी वस्तुछे के ते शिखी शिखाती नथी, ने ते स्वाभाविक वलण शिवाय आवडती पण नथी. उत्तम कविनी शक्ति अगाध—अगम्यछे. जेने माटे आपणामां केहेवत छे के "ज्यां ना पोहोंचे रवि सां पोहोंचे कवि" अलबत, ए घणे दरज्जे खरुं छे. कवि, निर्जीवमां जीव मुकी शकेछे, जीवनो निर्जीव करी शकेछे—तरणानो मेरु करी शकेछे—ने मेरुनुं तरणुं करी शके छे, तेनी शक्ति इश्वरनी शक्ति समान छे. जो के, तेनामां इश्वर जेवा बिजी बधी बाबतमां अलौकिक गुण नें महान शक्ति नथी एम मानो तो पण ते कंइ दरज्जे खरुंछे, तथापि तेनी बरोबरी घणी सारी रीते कवि करी शके छे एमां तो कंइ पण संदेह नथी.

कवि रडताने कोइ वखत हसावे छे, कवि कोइ वखत हसताने रडावेछे, कवि क्रोधीने शान्त करी शके छे, कवि पत्रइने पानो चडावी शके छे, कवि अज्ञानीने ज्ञानी बनावी दे छे,

कवि कोइ वखत मूढने रूढ बनावी दे छे, कवि कोइ वखते रूढने पण गूढ वाक्योथी मनना कूडनी झूड करी मुकेछे, कवि पोतानुं ने पारकानुं मन आनंदरंगतरंगमां निमग्न करिशके छे एवुं घणा ज्ञानी मनुष्यो मानेछे अने तें खरुं छे. आटलुं बधुं कविता करवामां तत्वछे एम जाणी, जो के, हुं अजाण्योछुं तोपण मारा मनमां नीति सम्बन्धी एक पुस्तक लखवानो निश्चय थवाथी में आ पुस्तक लख्यु छे.

हुं साहित्य शास्त्र ए शुं ते समजतोज नथी, तेम अद्यापि सुधी ते समजवानो में कोइ पण प्रकारनो प्रयत्न पण कर्यो नथी, तो पण आ प्रस्तुत यत्नने माटे मारुं केहेवुं खरुं छे एम जाणी कहि शकुंछुं केः—

कवी करे काव्यतणी परिक्षा, बिजा न जाणे करवी निरिक्षा;
रसज्ञ, विद्वान गुणज्ञ ज्यांछे, कवी अने काव्यानि किर्त्ति त्यांछे.

कवितामां शी खुबियोछे ते कवि पोतेज जाणी शकेछे, बिजानी ताकात नथी के तेमां ते हाथ घाली शके अने मांहे शा चमत्कार छे ते समजीशके आ केहेवुं प्रस्तुत प्रसङ्गवशात् स्वतः सिद्ध छे.

हुं ज्यारे दक्षिणमांथी गुजरातमां आव्यो त्यारे गुजराती भाषाथी केवल अजाण्यो हतो एवुं में मारा बिजा पुस्तकोमां घणे प्रसंगे जणाव्युं छे पण में ज्यारे गुजराती भाषा शिखवा निशाळे जवा मांडयुं त्यारे, हाल धोरण प्रमाणे सरकारे जे चोपडियो निशाळमां शिखववा मंजूर करेलीछे तेमांनी कवि-

ताओ वांचतां वांचतां, मारा मनमां एवो विचार थतो के कविता ते शी रीते थती हशे ! अने कविता करवा माटे प्रथम शुं शुं शिखवुं पडतुं हशे ? एनो मने वारंवारं विचार थयां करतो हतो अने तेने माटे हुं मारा साथीओने मारा मनमां उत्पन्न थता सवालनो निष्कर्श करवा घणी वखत पूछतो, पण तेओने तेनी शी गम होय के मने मारा सवालनो जवाव दइ शके? कारण के, हुं जे वर्गमां जे अभ्यास करतो हतो तेज तेओ करता हता. एवामां में वळी बिजा एक उपला वर्गना साथीने पूछी जोयुं त्यारे तेणे कह्युं केः—" कविता करतां शिखवाने "पिंगळ" नामनुं एक पुस्तकछे, पण ते ज्यारे सातमी चोपडी शिखवानो वखत आवशे त्यारेज ते शिखाशे ने हाल तो चोथी चोपडीमां कविता सम्बन्धी कंइक थोडुं बतावेलुं छे."

आटलु सांभळतांज मारा मनने बहुज आनंद थयो एटलुंज नहि पण ते पुस्तक खरीद करीने, तेमज चोथी चोपडीमांथी वांचीने कविता करवानुं मारुं मन तो प्रथमथीज हतुं पण तेमां वळी उमेरो थयो. में पछी ते पुस्तक तुरतज खरीद कर्युं ने वांचवा मांड्युं पण उलटो मारा आनंदनो अंत आववा लाग्यो, कारण के, तेमांना कठिन शब्दो अने वळी " पिंगळ " ए कदी न जोयेलो ग्रंथ एटले कंइ पण समजी शकतो नहीं, तो पण हुं मारो आग्रह कोइ शिखेला सारा साथीने सोधी काढी शिखवा माटे राखतो, छतां पण कोइ बरोबर शिखवनार न मळतुं तेथी आनंद पामतो नहीं.

तेवामां कंइ साधारण रीते कवितामां माहिती मेळवेला साथी साथे मारे मैत्रि थइ ने तेने त्यां मारी शक्तिमां वधारो करवा जतो पण ते मित्र कोइने शिखववुं तो समजेज नहीं "अधूरो घडो छलकाय" तेम-ते पोतानाज वखाण करीने केहेतो के "कविता करवी कंइ सेहेल वात नथी माटे नकामी माथाकूट मुकीदोने, तमने तो कंइ पण आवडवानुं नथी" आ वचनो सांभळी तेना एकलपेटा स्वभावने माटे मने वधारे लागी आवतुं. वखते हुं कोइ कविता करी लावुं तो तेमांथी ते जाणीजोइने एटली बधी भूलो काढतो ने पोतेज कविता करतां जाणेछे एम समजी लेतो तेथी तेने माटे मने घणो धिक्कार उत्पन्न थतो तेने लीधे तेनुं मोढुं जोवुं पण मने ठीक लागतुं नहीं.

हवे, मारे मारो पोतानो कविता करवा सम्बन्धी अभ्यास केटलाक कारणसर स्थिर थतो गयो, तोपण छे तेटलो ने तेटलो राखवा आधुनिक सारा कवियोना पुस्तक हमेश वांचतो हतो, घणुं करीने मारो वखत पुस्तक वांचवामां ने वांचवामांज जतो, तेवामां हुं निशाळे पण जतो नहीं.

हाल, थोडा वखत उपर बजारमांथी घेर आवतां एक दयामणे दाखलो मारा जोवामां आव्यो ने तेने तेज वखते मारा मनमां एम आव्युं के "आ संसारमां जन्मीने शुं सारुं कर्युं?" ए भावार्थनुं चोथुं चरण राखीने कविता लखवी एवो में निश्चय कर्यो ने में तरतज घेर आवी कविता लखवा मांडी ने

घणा जुज समयमां केटलीक टांपो लखी काढी अने कविता सम्बन्धी सम्पूर्ण ज्ञान धरावनार बे गृहस्थो पासे सुधरावी छपावी प्रसिद्ध करवानुं मने ठीक लाग्युं.

वृज भाषाना केटला कवियो गद्य अने पद्यना पुस्तक माटे पोताना अभिधान जूदां जूदां राखेछे ते जोइ मने पण तेम करवुं ठीक लाग्युं तेथी आ मारा पद्यना पुस्तकने माटे में मारुं नाम फेरव्युंछे. आवी वात एक प्रसिद्ध महात्मा, महाज्ञानी पण्डितने मोढे में सांभळी तेम बिजा केटलाक वृजभाषाना गद्यपद्यना ग्रन्थो जोया तेथी में तेम करवुं दुरस्त धार्युं छे. आ वर्त्तनथी कोइ अछकलाने मारे माटे गमे तेवो विचार आवे तेनी मारे जरा पण दरकार नथी.

प्रस्तुत यत्नने माटे कांइं कोइ झीणी परीक्षा करवी नहीं धारे तो पण साधारण रीते मांहे वर्णवेलो सुबोध दरेक माणस समजी शके तेमछे अने कवियोने माटे तो बन्ने रस्ता खुल्ला छे. एटलुं छतां सुज्ञ विद्वानोने मारी नम्र प्रार्थना छे के, कविता करवा सम्बन्धी मारुं ज्ञान अपूर्ण होवाने लीधे जो कोइ पण प्रकारनो दोष रहि गयो होय तो ते सुधारीने वांची लेशो.

अमदावाद
ता. ६ ठी जुलाइ.
सने १८८६

श्री कृष्ण शर्म्मा.
कर्त्ता, सभ्यासभ्य विचार निर्णय.

अथ

सुबोध चन्द्रिका,

प्रथम कला.

संसार प्रबन्ध—सामान्य वर्णन.

मङ्गलाचरण.

स्वयम्भु सर्वेश स्वयंप्रकाश,
प्रकाश थै पृथ्वि किधी प्रकाश;
एवा प्रभू साह्य सदैव थावो,
थावो रुडुं ज्ञान, गुमान जावो.

वसन्ततिलका वृत्त.

वस्त्रो नवीन नित्य रंगित प्हेरि प्रीते,
छेलाइ छेक छकिने छगणी करी तें;
नित्ये विवीध विधियुक्त उपाधि धारूं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? १

संसार सार विण एम तु छे विचारे,
तोये जराय चित तेथि न केम वारे?
रे! धिःक धिःक मनथी हुं सदा उचारूं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? २

धारी दिलेथि अति डोळ सुधारणानुं,
साध्युं स्वकृत्य सघळुं निज धारणानुं;
मोटाइ मान महि मांहि वधारि वारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ३

निन्द निदान करवी नित्य तें विचारी,
संसारना नियमने मनथी विसारी;
भूली भम्यो भव बधो जडियुं न बारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ४

भीती भली भवपती तणि तें न धारी,
मांड्यो घणो महि महिं उतपात भारी;
खोटुं खरुं, खळ करी मनमां न धार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ५

कामी थइ कनक—कामिनि रूप जोई,
बेशी रह्यो उद्यम वीण रळेलुं खोई;
चिन्ताथि चित्त चळतुं तुज छे नठारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ६

भूमी महीं भटकि मानुषि देह गाळ्यो,
जंपी जरा सुखि थवा पग तें न वाळ्यो;
नित्ये तुं ईश स्मर रे! वर शान्ति सारु,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ७

सम्बन्ध—स्वार्थ सरता सट मिति छोडी,
वावी वहाल थकि विग्रह वाड मोडी;
दोडी दयाळु जनना मनने दझाड्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ८

मिथ्या प्रपंच पणचे मितिथी फसायो,
जाण्युं न तें जरुर मार घणो खवायो;
स्वार्थो खरो पण न तुं जरिये धरावुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ९

गाडी धडी गुपत वात न कोइनि तें;
ज्ञानीजनोनि रुडि शीख शिख्यो न हेते;
सारा जनोथि वाळि वैर बहू वधार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १०

युक्ति प्रयुक्ति करि भुलावि थाप मारे,
मिथ्या मुछे वळदई तुं वडाइ धारे;
धारे अरे! कइकनां घर फाडि मारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ११

कारी कुकृत्य करतां कइ दीन गाळ्या,
तोये कदी न जगराय तुंथि स्मराया;
मिथ्या विवाद करवा महिं चित्त घाल्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १२

हम्मेश जोश महिं चालि स्वधर्म छोड्यो,
ऊमङ्ग अङ्ग धरिने पर धर्म जोड्यो;
तेमां पछीथि फळ प्राप्त थियुं नठारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १३

स्वच्छन्दथी सुजननां अपमान कीधां,
धारी 'अरे' न मनथी किध कृत्य सीधां;
अङ्कुशवीण मसतान थयेल भाळुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १४

व्हाली थई यवननी रितभात तूंने,
वस्त्रो सजी लजवियुं निज वंश जोने;
कीधो विचार पण ना क्यम छेक वारुं?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १५

छाती छचोक चउटे उपसावि चाले,
आंख्यो मिचि लइ फरे जारि तूं न भाळे;
कूडा विचार दरशावतुं चाडुं तारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १६

साचां जुठां कइकनां कारि कै लढाव्या,
ने कैकने कपट पास विषे फसाव्या;
रे! तें करी पाछिथि थेकाडि सोधी शारु,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? १७

विश्वास वास मुकिने दुःख पास पाळ्यो,
जूठां दई वचन वर्ष कईक म्हाल्यो;
राजी थई नफट काम किधुं अकारू,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? १८

वीवेक नीति--रिति तें कदिये न जोई,
आ जक्तना जन ठगी हति तेज खोई;
शुं तुं भुंडा! नहि करे रुडुं काम वारु?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? १९

चांचल्य वृत्ति चतुराइथि दाखिने तें,
चाळा चलीत मनना चलव्या बहू तें;
दुर्गुणरूपि दुःखदाइ धरी तगारूं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? २०

भावी भली रिति--कृति कदिये तने ना,
भावी विभावी थइने दुःख भोगवे आ;
आवी अल्या महि विषे तुज मान गाळ्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २१

सूधारि टेव तुज केरि न तें ठगारी,
ने अन्य काज शिखने दिधि हीतकारी;
शुं ते करे असर अन्य मने, विचार्युं?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २२

कापट्य वृत्ति करि के सुजनो फसाव्या,
रे! मन्द बुद्धि वळि तें बहुने रडाव्या;
ऊंचे कुळे अवतरी कुळने विसार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २३

जोयुं न में तुज तणुं मुख हास्य युक्त,
खोटी प्रपंच रूपि वातथकी विरक्तः
रे! क्रोधयुक्त मुखडुं प्रतिदीन भाळ्युं,
संसारमांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २४

सामान्य वृत्ति मुकि वीशम वृत्ति राखी,
'छे सर्व एक' नथि एम गण्युं कदापी;
दुःखी जनोनुं दुःख ना कदि तें विदार्युं,
संसार मांहिं जनमी करियुं शुं सारुं? २५

हुं छुं महान महिमा मन ए गणीने,
ज्ञानी महान जनने कदिना नमीने;
कीधुंज हास्य अधिकाधिक मोज सारु,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २६

जे कार्यथी अति घणी थति हानि होय,
ते कार्य नित्य करवा तुज वृत्ति जोय;
खत्ता तुं खाय क्यम ना प्रथमे विचारु?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? २७

पोता तणा गुण घणा कहि खुशि थातो,
तुं अन्य गूण सुणतां मति त्हारि खातो;
'म्हारुंज सारुं' कहिने मनने विकार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? २८

तें डोळ खोळ करिने बहु पास राख्या,
तेनां फळोज अति होंशथि रोज चाख्यां;
कीधुं न ओळ्खुं दुःखने दुःखनें वधार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? २९

छे घाल-मेल गमती विण सार वाळी,
ना घाल मेल गमती शुभ सार वाळीः
आशी मती तुज तणी विपरीत वारूं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३०

विश्वासथी तुज प्रत्ये रहतां निमग्न,
विश्वासघात करतो थइने तुं मग्नः
ऊंडो विचार करिने मन ना सुधार्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३१

ज्ञानी घणा महि विषे बुध ते न जोया,
अल्पज्ञ साथ बहु वातथि काळ खोयाः
शुं नीरमांथी नवनीत कढाय काढयुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३२

गद्धो हमेश मनमांहि बहू फुलाय,
तेवी रिते दुःख दधि महिं तुं झुलाय;
छाज्यो न गर्व दश मस्तकने स्व सारु,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३१

प्रारब्धि छुं तदपि प्रीति धरेन धर्मे,
छूं लुब्ध लालच थकी अति दुष्ट कर्मे;
शासारुं तुं दुःखद कृत्य दिले स्विकारुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३४

तूं पूरवासि जनना हितने मुकीने,
शुं अन्य हीत करवा रहुं छुं मचीने;
सामान्य दृष्टि थकि ना कदि सूख दारुयुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ३५

शुं मर्कटी सुवन रम्य सुवास आपे?
शुं मोगरानुं फुलते निजनी उथापे;
तेवी रिते तुं कटु वास हमेश आपुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३६

सामर्थ्य छे तदपि अन्यानि वस्तु राखी,
रे! तें रमूज बहु रीतिथि कीधि आखी;
शुं काम आम करुं छुं नथि भान त्हारुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ३७

तें पाइ पाइ करिने अति पुंजि कीधी,
सांसा सदा धरि दिले निज देह वींधी;
दीधी न पाइ धरमे सुखने न चाख्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३८

रामशु रंग रमतां रति भंग थाये,
तो त्हारुं चित्त बहुधा बहु रे ! पिडाये;
ले शीख शीख नथि ए कंइ कार्य सारुं;
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ३९

खोटी रिते वरततां बहु वित्त खोयुं,
पाछुं जराय वळिने जरिं तें न जोयुं;
भूंडा ! कुकृत्य करतां तुजने हुं वारुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ४०

नारी तुं नौतम निसे नयने निहाळी,
तादृष्य चित्र मन मांहि लिधुं स्विकारी;
कीधुंज तें स्मरणाने नहि जे थनारुं.
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ४१

विलास खास खुबिथी चलव्या चरित्रे,
दाखी न प्रीति मनथी कदि तें पवित्रे;
शुं मोज रोज करिने सुख मान्युं ठालुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ४२

रे! रोज मोज करवा जनम्यो शुं आंही?
शुं नारिं सारि वरवा लिधुं चित्त चाही?
तें शुं क्षणिक सुखने सुख एम जाण्युं?
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं? ४३

तें धान्य वीण भुखथी मरतां दिनोने,
ना दीधुं धान्य करथी भरि खोबलोने;
दारिद्र दुःख दधिथी दुःख ना धकाव्युं,
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं? ४४

भक्ति भली भवपती तणी देइ मूकी,
आडी उफांद करीने सिधि रीति चूकी;
आडे पथेथि पळवुं बहु लाग्युं प्यारूं,
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं? ४५

संस्कारि तुं नांथिज पुण्य तणो छुं पापी,
पापी पिडाय बहु रे बुरि बुद्धि व्यापी;
तें ना तृषार्थि जनने पाळि पाणि पायुं,
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं? ४६

चाडी चलीत मननी सघळे चलावी,
साथे फजेति करतो मनथी उठावी;
रे! पापि पुण्य फलने कादि ना निहाळ्युं,
संसार मांहिं जनमी कारियुं शुं सारूं? ४७

फांफां तुं मारि फरि फोकट फूल मारे,
शे चित्त वृत्ति भमती न ठरे लगारे?
त्हाराथि पुज्य पदने कादिना नमायुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ४८

सद्उद्यमेथि धन सोधन ना करिने,
मारी, पटावि, भरमावि बहू भरीने;
सुखीजनोनुं सुख जोइ न सूखि थाऊं,
संसार मांहि जनमी क्यम तुं मुझाऊं? ४९

ता'रा दुःखोथि तुजने बहु दुःख थाये,
बीजानुं सूख निरखी बहु तुं पिडाये;
तारो स्वभाव कलहे खखळे हुं धारूं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ५०

जे दुष्ट कृत्य करियां अतिशे विकारी,
छानी रितीथि विधिथी खुशिथी स्विकारी;
ते दुष्ट कृत्य तुजनुं न रह्युंज छानुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ५१

तें पापि पाप थकि जे घटने भर्यो 'तो,
पूरो थवाथि निकळ्यो फुटिने फजेतो;
लज्यो न तोय मनथी शरमाइ मानुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ५२

तें केश बेश करि वेश बहू भजाव्यो,
रे! लेश देश उपदेशि न सूख लाव्यो;
आवेलुं रत्न करथी भुलथी गुमाव्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं ? ५३

तें लाडि गाडि वळि वाडि वहाली कीधी·
ऐह्नीक सूख—सूखपालनि मोज लीधी;
क्षान्तिथि शान्त थइने भवना तरायुं,
संसार मांहिं जनमी करियुं शुं सारुं ? ५४

मन्डूक कूप रहिने मन एम माने,
" छे आ समुद्र " वळि केम कहुं बिजाने;
तें तेम रोज माति मन्द मनेथि मान्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं ? ५५

भोगी भलो भ्रमर पंकज गंध काजे,
मोहीत थै अरुण अस्त थए पिडाये;
मोहाब्धि मांहिं फसि केम तुं मोज मारुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ५६

रे ओ अभागि जिव जागि जरा तुं जोने,
हानी थती दुःखरुपि कुरिती तुं खोने;
शे रुडि शीख सम वीख अरे तुं जाणुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ५७

व्हालेशरी छुं नथि व्हेरि हुं भ्रात त्हारो,
रे ! सत्पथे वरतवा करुं आ इशारो;
खोटुं मनावि विण स्वारथ बोध आपुं,
संसार मांहि जनमी कर कांइ सारुं. ५८

रे कैक शीख विख जोवि दई भमावे,
रे कै कशी कमर बावळिये चढावे;
तुं तानमां तनन नाचि पछी पिडाऊं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं ? ५९

रे तुं रही अकड फक्कडमां खपे छे,
रे जेष्टिका कराथि हेठि न तुं धरे छे;
सूंसूं ! ! कही चपल नेत्रथि काम साधुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं? ६०

वाचाळ ! वाळ विकराळ स्वभाव त्हारो,
वा काळ झाळ करतो फरतो फुंफाडो;
तेमां फसी तुं शिदने भवने बगाडुं ?
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ६१

छाकेल छेल तुज गर्व टकी नहीं रे',
काबेल—बेल चढि व्हेल भले फरीले;
छे चार दीन तणुं चांदरणुं मझानुं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ६२

संग्राम मांहि धरि हाम रह्यों न गाजी,
रे छाप "व्हादुर" तणी लिधि केम पाजी !
तें नाम तेम किधुं काम न किर्त्ति सारु,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारुं ? ६३

तें छाति ठोकि मुंछ आंमळी, जाण पूंछ,
खोटुं खरूं मनथि ते जइ क्यांइ पूछ;
छे खोटुं कै हशि बधा गणाशे "बचारूं",
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं ? ६४

छूं लेरि वेरि बनिने क्यम झेरि थाये ?
रे वेद वाक्य वळि केम भुली जवाये ?
संसार सिन्धु तरवा मनवा शुं हारूं ?
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं ? ६५

मस्तीथि हस्ति सघळा तुज छे हराम,
ने नित्य नेम तजतो मदथी तमाम;
बे'केल ! केलवणि लै जिव शे न ठारुं !
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं ? ६६

पस्ताइ स्थाइ ! इश नाम तुं शे न जापुं ?
रे सूख दुःख मनथी क्यम तुं न मापुं ?
रे स्वर्ग सारु तुज जीव न केम तारुं ?
संसार मांहि जनमी कारियुं शुं सारूं ? ६७

छे तुं गुमार मुकि जार गवार ग्वाये,
रे फूंदु ऊंधु बळते दिप झंपलाये;
तूं तेम आंख मिचि झांखथि धूळ खाऊं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ६८

रे म्हेल मेल छटकेल न जो त्रिकासी,
तुं आसपास वळिने जरि जो तपासी;
शे शुद्ध नाम मुकि काम तुथि भजायो?
संसार मांहि जनमी क्यम तुं ठगायो? ६९

छे देह मात्र मळ मूत्र मदे भरेलो,
था शुद्ध वृद्ध जन वृन्द मही ठरेलो;
छुं रांक कांक शिख वांक मुकी रजिभाळुं?
संसार मांहि जनमी कर कांइ सारुं? ७०

तुं चेत चेत चित चैतन राखि प्राणी;
जावुं न रे'वुं चिरकाळ अहीं प्रमाणी;
रे छेवटे कपट कृत्य रहे न छानुं?
संसार मांहि जनमी कर कांइ सारुं? ७१

तुं मानिनी मजुर रोज हजूर रे'तो,
मोढेथि मांगि बहु रिद्धि तुं लावि देतो,
तेनो गुलाम थइ दाम तमाम आप्युं,
संसार मांहि जनमी करियुं शुं सारूं? ७२

रे तुं उलूक सम रोज गृहे भराई,
शुं सुन्दरि सुवन रम्य स्वरूप भाळी ?—
क्रीडा किधिं अवनवी मन ना जितायुं,
संसार मांहिं जनमी कारियुं शुं सारूं? ७३

तुं ठाठ माठ घडि घाट घडी रहीश,
रे डाटवाळि चढि ठाठडिये जईश;
साहित्य सिन्धु तरवा कर कांइ सारु !
संसार मांहि जनमी कर कांइ सारूं ? ७४

हाहा हिहि करिज हाटक हाट छोडी,
भूली भ्रमे पितळ हाट गयो तुं दोडी;
त्यां ता'रि मश्करि करी बहुधा बनावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ७५

स्वातंत्र्य राखि हद मांहि रह्यो न रे तुं;
स्वातंत्र्य राखि हदपार हठी गयो तुं,
रूडी न किर्त्ति करि आ पृथिवी गजावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ७६

तें भात भात तणि ल्हेज्जत स्हेज लीधी,
चांपी चिपी चपल वाणि चळावि दीधी;
कूकामना कळाथे तें सघळी भजावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ७७

माता पितानुं शुभ नाम हराम! बोळ्युं,
तें तानमां कथिर काज सुवर्ण तोळ्युं;
तें पारकानि धन दोलतने तजावी;
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ७८

गोटा गुलाब गृहि हाथ न वाळ गोटा,
तोटा थशे पण न हाल जणाय तोटा;
आपेलि शीख धर ध्यान लई वधावी,
संसारमां जननि मूक तुं ना लजावी. ७९

कीधी हवेली बहु शेलि वसू वटावी,
खासी अगासी खुब ठाठ करी ठसावी;
खूमारि मारि न शक्यो वसुने वसावी,
संसार मांहि जनमी जनती लजावी. ८०

लोकोथि घेर लढवाढ लढी तुं लावे,
माता पितानुं मन डोळ! वहू वळावे;
ने तूं वळी अडपलुं करि दोडि जाये,
संसारमां जनमी शे जननी लजावे? ८१

रे वाल बुद्धि करि पालक सामुं बोली,
सामो थतो तुं निच! जेम हराम कोळी;
रातो पिळो थइ धणो मुकतो पजावी.
संसार मांहि जनमी जननी लजावी, ८२

रे साफ सूफ थइ अंग, थतो तुं कूंळो,
जाणे रूडो जरुर साफ थयेल मूळो;
सोध्यो न सार तलभार विचार लावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८३

शुं दुष्ट पुष्ट थइ सृष्टि विरुद्ध जातो?
चोमासुं खासूं चरि सांढ समो भमातो;
रे मान मा'रि शीख सारि सहू रसाळी,
संसारमां जननी मूक तुं ना लजावी. ८४

नादान सान विण छेक हशी शुं बोले?
गूबान मानि शिखने मुकीदे तुं कोरे,
शे घेर घेर अथडाय गती वळावी?
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८५

अत्यंत संत पण लौकिक ल्हाव लेवा,
कामीनि--काञ्चन तणि किधि नित्य सेवा;
गेरूथि रङ्गि सहु वस्त्र सदा समारी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८६

रुद्राक्ष राखी रस द्राक्ष अपेक्षि पीतो,
गांजो, तमाकुं वळि भांग घुटावि लेतो;
मिथ्याभिमानि मुरखा मतिने चळावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८७

रे राम राम करि दाम धर्मी तुं लेतो,
इच्छानुसार सुख काज उडाडि देतो;
त्यागी छतां परनी पूंजि पडे पचावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८८

तुं मर्म वाक्य वदि वादविवाद मांडे,
हारी हरावि तुच्छकारथि गाळ भांडे;
मांडे विनोद करवा परने फसावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ८९

मातङ्ग मत्त ज्यम अङ्ग हलावि चाले,
नीशाथि तङ्ग थइ तेम हमेश हाले;
शो छाकमां छलकि छेक शिशु छळावी,--
संसार मांहि जनमी जननी लजावी? ९०

विद्यानुदान विदवान थई न आप्युं,
तेनुं प्रमाण सुखने मळतुं न माप्युं;
तें खानपान महिं दानतने पळावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९१

तें काम क्रोध मद मत्सर लोभ जीती,
निर्गुणना गुण स्मरि न चलावि नीती;
जीती न भीती श्रिपति गुणने गणावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९२

तें सत्यसोध पद धरि असत्य सोध्यु;
रे तें परस्परतणा मनने विरोध्युं,
धोयुं न पाप बुरि छाप लिधी छपावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९३

तें मैत्रि बांधि बहु दुष्टजनोनि खंते,
ने गुप्त वात निच जातथि कीधि अंते;
ते दुष्ट जाति तुज वात बधे प्रसारी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९४

पत्राधिपत्य ग्रहि वीषय ना लखायो,
आजीजि नित्य करि वीषय मांगी लाग्यो,
ब्हादूरि शानि? पर लेखनिये लखावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९५

जाण्याविना मुरख छोकरवादि मांडि,
सर्वे समक्ष लइ पक्ष थतो अगाडी,
दुर्लक्ष! लक्षविण दक्षपणूं पतावी;
संसारमांहि जनमी जननी लजावी. ९६

मिष्टान्न पान करि रानि! रळ्यो शुं के'ने?
अद्यापि सूधि कर्यु सारुं बतावि देने,
रोतो तुं केम तुज देह हवे धुजावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९७

वैद्याभिधान धन संचय सारुं साधी,
बुट्टी जडी टुठि सडी सहु सोधि ठाली;
नाडी अनाडि! परखाइ न हाथ झाली,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९८

कंकास कास थकि श्वास जरा न लेतो,
राखी न स्थीर मन धीर धरी न रे'तो;
रे! दुःख मांहि अकळाइ रुडी रडावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. ९९

खोटुं तुं तान भुलि भानथि राखि मोटुं,
खोटूं कर्युं घडिघडि घढि मोटुं छोटूं;
मोटाइ मांहि पटलाइ बहू बतावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी १००

कीधां शिशू पशु समान लडावि लाड,
आपी न शीख दुःख रूपि वधारि वाड;
तेवां शिशुथि तुज किर्त्ति गई खवाई;
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. १०१

ऊंची रुडि सुखद केळवणी न आली,
शीशू फटावि मितिमां वदि वाणी काली;
केवी रिते सूधरशे शिशु, दे बतावी!
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. १०२

अन्याय न्याय मुकिने करियां कुरीते,
ना न्याय थाय तुज हाथथि एक रीते;
हाथे करी तुं रुडि आबरूने घटाडी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. १०३

वर्णांगि नागि, धरि लाकडि वांकी हाथे,
तें तोर मांहि करि सोर बकोर जाते;—
ने नाम हाम थकि पण्डितनुं धरावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. १०४

पण्डित छूं पण तुं "ब्रह्म" न शब्द जाणे,
अज्ञानि पास अति फूलथि वाद आणे;
मुर्खाइवाळि तुज अक्कलने जणावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी, १०५

कालो थई गुपत वात तुं ताणि लेतो,
खंदाइथी तुं मननो नहि पार देतो;
वस्तू वसावि विण मे'नतनी तकावी,
संसार मांहि जनमी जननी लजावी. १०६

॥ इति पूर्वार्धम् ॥

अथ

जिवशिक्षा प्रबन्ध.

अथमङ्गलम्.

सुरेश ! स्वामी ! शुभ नाम धारी!
कृपा करीने मति द्यो सुधारी;
दिसे तमारी सघळे निरिक्षा,
करुं कृपाथी लघु जीव शिक्षा.

भुजङ्गी वृत्त.

अरे जीव ले शीख म्हारी विचारी,
सदाचारथी सूख पामीश भारी;
जनो निघना सङ्गने छोडि देवा,
जनो वंद्यना सङ्गनो राख्य हेवा.१

अरे जीव तुं दुष्ट कर्मो न धार,
अरे जीव तुं दुष्ट बुद्धि विदार;
अरे जीव नीती कदीना मुकीश,
सुकृत्यो करंता भिती ना धारीश. २

अरे जीव तुं पाप सङ्कल्प छोड,
अरे जीव तुं सत्य सङ्कल्प जोड;
अरे जीव तुं खोटि रीती न पाळ,
अरे जीव तुं पांशरे पन्थ चाल. ४

न राखीश तुं क्रोध जे खेदकारी,
न धारीश तुं काम नाना विकारी,
न मारीश तुं जीव पन्थे जनारां,
न खोईश सत्संगनां सूख सारां. ५

अरे जीव धर्मे धरी धीर रे'वुं,
मळे सूख के दुःख ते सर्वे स्हेवुं;
अती नम्रता राखवी लाभकारी,
बधा लोकनी लाज ने रे! स्विकारी. ६

न इच्छिश तुं पूर्व संचीत द्रव्य,
मुकी चालि जावुं सगां भूमि--भव्य;
सुखी सर्व वाते दिसे कोण आंही,
सुखे सोध तुं जीव संसार मांही. ७

अरे जीव पूर्वे कर्युं तेवुं पाम्यो,
हवे दुःखना पासमां त्रास जाम्यो;
अरे जीव तुं मानसी दुःख मेल,
सूखीयो थवा सोधने पन्थ स्हेल. ८

विवेकी थई रीति कूडी तुं टाळ,
विदेही थवा भक्तिनी युक्ति पाळ;
अरे जीव तुं कर्मथी जन्म पामी,
करे काम कूडां भुंडा! केम कामी? ९

महा घोर जे मृत्यु पन्थे पळ्यो शुं ?
असंख्यात फेरा धरी जन्मने तुं;
अरे जीव शुं सत्य छे मृत्यु भूमी ?
नथी, सत्य छे स्वर्ग रूपि स्वभूमी. १०

अरे जीवशुं देह आ नाश थाशे ?
सगांने सबंधी सहू छोडि जाशे ?
गणी लाज आ लोकनी एक रीते,
सबंधी बधा रागडो काढी रोशे. ११

चिरंजीवि छे देह आ एम धारे,
अकस्मात छोडी स्वधामे पधारे;
करे केम आक्रंद मूवां पछाडी ?
जवुं एम थाशे न जाणे विचारी. १२

अती लोभथी क्षोभ थाये अतीशे,
अती स्वार्थि कर्मे बळे सर्व रीसे;
अती प्रीति त्यां दुःख दीसे विशेष,
अती काम त्यां ईश भक्तिन लेश, १३

करे जीव तुं व्यर्थ चिन्ता शि आशे ?
थवानुं हशे ते अकस्मात थाशे;
बधा मूकि चाल्या भुमी आ विशाल,
नथी को बच्यो मोतथी दुष्ट भाल. १४

गया रामने कृष्ण आ मूकि भूमी,
बहू शूरवीरो गया आंही धूमी;
रह्युं ना अहीं को चिरंजीवि थाई,
गया ने जशे कैक आंही चुंथाई. १५

हतो भीम जे भूमिमां जोर मातो,
गयो ते गयो ते गयो वायु खातो;
गया पुण्यवन्ता मुकी आ भुमीने,
थयाने थशे कै मरीने फरीने. १६

नथी हाथ त्हारे बधो भूमि तंत्र,
नथी हाथ त्हारे कशा जंत्र-मंत्र;
नथी रे नथी स्वल्प सत्ता तुं हाथ,
विना स्वार्थ म्होटी भरे केम बाथ? १७

अरे नाम ते दीसतुं नाशवन्त,
न दीसे मने ईश वीना महन्त;
खरेखात आधार छे एक ईश,
थशे मुक्ति व्हेली सदाजो भजीश. १८

अती सूख पाम्यो सदा कर्म योगे,
मती मंद शुं खेद माने वियोगे?
अरे जीव तुं सत्य छोडीश नाहीं,
अरे जीव मिथ्या न मानीश कांई. १९

सदा सत्यथी सत्य मार्गे तुं चाल,
अरे जीव मिथ्या विचारो तुं टाळ;
न दाखीश तुं वासना दुष्ट छन्दे,
न मानीश तुं मोजनरे! कुछन्दे- २०

अरे जीव तुं हीत त्हारुं विचार,
नकामो भमा मां नथी कांइ सार;
बळे छे भवाग्नि रुपी म्होटि झाळ,
न जाणुं तुं त्हारा थशे हवाल. २१

मुकी लाज आ लोकनी जेह सारी,
रम्यो तुं कुसंगे अती हीत धारी;
भम्युं चित्त तुं वित्त संचीत काजे,
दउं शीख शी जीव म्होटे अवाजे? २२

अहोनीश देवाधि सन्नीध जाणी,
अरे जीव तुं मूक चेष्टा नकामी;
सुखानन्द आनंद दाता दयाळुं,—
प्रती प्रीति तुं राख्यने थाय सारुं. २३

अरे मन्नमां भाव राखीश जेवो,
खरे मन्नमां भासे देखीश तेवो;
सदा भक्तिथी रक्षशे श्री मुरारी,
भवाग्निरूपि तापथी लै उगारी. २४

अरे जीव जे संगथी हानि थाय,
मदान्धादि मार्गे तुं फावी न जाय;
सुखेथी सदा संग ते छोडिदे रे,
ग्रही संग सारा सुखो मानिले रे. २५

पळे बोल जेवा तुं तेवाज बोल,
पळे बोल ना तो कदी ते न बोल;
सदा सूखमां स्हेलथी मग्न रे'वा,
प्रपंचो तजीने करो सत्य सेवा. २६

सदा बोल तुं जीव वाचा सुवाचा,
सदा छोड तुं जीव वाचा कुवाचा;
सदाचार आचार वीचार पाळ,
अनाचार आचार वीसारि टाळ. २७

अती दान आपी गरीबो निभाव,
न राखीश तुं कोइमां भिन्न भाव;
अरे कल्पना कल्पतां कोटि कोटी,
नथी रे नथी जीवनी मुक्ति होती. २८

तजी कामनी—कामिनी प्रीति कीधी,
किधी तें हरामी मुकी रीति सीधी;
बहू दुःख दीसे दिसेना नवाई,
नथी अंतकाळे सगुं कोइ भाई. २९

अती मूढ छुं, बुद्धि वृद्धि न दीसे;
अती दुष्ट कार्ये अरे केम हीसे ?
अती निंद्यमां आश शी वंद्य केरी ?
अती स्वार्थ सां व्यर्थ वातो घणेरी. ३०

तजी जीव दे ओ! अनाचार बुद्धि,
भजी ले सदा श्रीहरी थाय सिद्धि;
मजोरे मळे ईश ध्याने मजोरे,
न जोरे न जो वक्र दृष्टे न जो रे, ३१

स्मरे नाम जेनाथकी दोष आवे,
स्मरे नाम जेनाथकी पाप फावे;
तजी जीव ते नाम देने दिलेथी,
भजी नाम ते ले लिधे लाभ जेथी. ३२

महा घोर संसार शत्रू दिसे छे,
महा मोहनी जाळ जाणे वसे छे;
तजीने भजी ले हजी राजि ईश,
थशे मोक्ष त्हारो न शंका धरीश. ३३

अरे जीव कांतुं अती दुःख वेठे ?
मुक्या जो मुरारी पडे मार पीठे;
सगुं त्हारुं कोइ नथी ते बचावे,
धरूं ध्यान जो ईशनुं कांइ फावे. ३४

अरे जाप तुं जापजे निर्विकारी,
अती लाभ तुं पामशे सूखकारी;
अलौकिक छे स्वर्गनुं सूख न्यारूं,
प्रयत्नेथि तुं पाम ते सूख सारूं. ३५

अरे जीव तुं जीतरे मोहपास,
प्रपंचीक मायातणी मुकी आश;
प्रपंचो तणा व्हेमने हांकि काढ,
प्रपंचीक युक्ति तणो छंद छांड. ३६

अहंभाव तुं दाख ना कोइ काळे,
अहंभावथी तुं बचे मोज म्हाले;
अहंभावमां भाव शो छेज भ्राता?
अहंभावथी ना रहे मंन शाता. ३७

करी म्हारुं म्हारुं मदे नित्य म्हाल्यो,
नथी त्हारुं तेमां मुकी जैश चाल्यो;
रहेशे जतुं सर्व ते एक काळे,
पछीथी विमाशीश रे मूख काळे. ३८

अजाण्यो थई तुं करे दुष्ट कृत्य,
अरे स्हेज वाते मुके केम सत्य?
हवे मानुषि देह लीधो लईश,
करे पुण्य सत्कर्म सूखी थईश. ३९

अरे जन्म लै जीव वीशेष वार,
न पाम्यो कदी तोय संसार पार;
भण्यो वेद वेदन्तनी सर्व वात,
हजी ओळख्या ना भजी विश्वनाथ. ४०

जवानी जवानी नथी रेहवानी,
जवानीनि वानी बळीने थवानी,
न मानी न नामी अभीमानि शीश,
"नथी ईश" एवुं वद्यो सर्व दीश. ४१

परन्तु "प्रभूछे" पछी एम मान्युं.
कर्यां कृत्यने केम पस्ताय वारू?
ठगायो न गायो कदी ईशने तें,
वधार्यो कुधारो वळी केम रे तें? ४२

मुकी सभ्यता सत्यता एक कोरे,
फरे जीव शे तोरमां वाड थोरे?
भुली भानने तानमां ज्ञान छोडी,
पडे मोदथी धोधमां केम दोडी? ४३

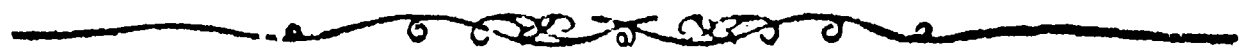
मुकी दे तुं जंजाळ संसार जाळी,
शिखी ले सदा सारि शिक्षा सुखाळी;
गया काळनी भाळ लागे न हाथे,
किधुं सारुं ते आवशे सर्व साथे. ४४

किधो त्याग संसारनो गोपिचंदे,
सदा श्री हरी एक निष्ठाथि वंदे;
मुकी राजने बाज आव्यो वपूए,
मुकावी न तेनी प्रतिज्ञा प्रभूए. ४५

दिधा दाखला आखला ! ध्यान लेजे,
अलाने बला तारि तुं टाळि देजे;
भली भातथी भावथी भक्ति भावे,
भजी ईश ले भक्तिनी शक्ति आवे. ४६

रच्या भावथी छन्द आ सुखि थावा,
पवित्राइ राखी प्रिते रोज गावा;
शिखी जीव शिक्षा भुजंगी प्रबंधे,
करो पाठने छूटशो सर्व बन्धे. ४७

इति सुबोध चान्द्रिका-प्रथम कळा.

अमोए प्रकट करेलां प्रजाप्रिय पुस्तको.

बाल केळवणी रीति—प्रथम दर्शन ... ...बार आना.

सभ्यासभ्य विचार निर्णय—प्रथम रत्न ... साडात्रणआना.

घणी टूंकी मुदतमां प्रकट थवानां पुस्तको.

बाल केळवणी रीति—द्वितीय दर्शन ... ...बार आना.

सभ्यासभ्य विचार निर्णय—द्वितीय रत्न ... ...चार आना.

सुबोध चन्द्रिका—द्वितीय दर्शन (काव्य) .. ...आठआना.

कुमारीका केळवणी रीति ... ...आठ आना.

स्त्री केळवणी रीति ... ...एक रुपियो.

शरीर रक्षण रीति ... ...आठ आना.

शृंगार शतक (गुजराती भाषांन्तर) ... ...छ आना.

मधुपदूत (काव्य) ... ...एक रुपियो.

श्री.कृष्ण कोश (संस्कृत—गुजराति) ... चालीश रुपिया.

सूचनाः—अमारी तरफथी प्रकट थवानां पुस्तकोमांथी केटलाक तो तैयार थइ गयेलां छे ने केटलांक बाकी छे, ते पुस्तको ज्यारे बहार पडवानी तैयारीपर आवशे त्यारे अमे रसज्ञ प्रजाने सूचना करीशुं त्यार पेहेलां तेनी किम्मतना पैसा कोइए अमने मोकलवा नहीं. प्रकट थयेला पुस्तको जो कोइने जोइतां होय तो किमत मोकले वळती टपालमांज मोकलीशुं. नहीं तो वेल्युपेबलथी.

किशनलाल गोविन्दराम देवाश्रयी.

अमदावाद.